

Kenniskring 'Thuisnabij, inclusief onderwijs' dit najaar van start

Als schooldirecteur ben je vast bekend met het fenomeen kenniskring. Dit najaar start het Schoolleidersregister PO er weer een. En zoals altijd is het te onderzoeken thema door schooldirecteuren zelf gekozen. Deze kenniskring gaat over *thuisnabij, inclusief onderwijs*. Drie oude rotten in het onderwijsvak staan garant voor een boeiende ontdekkingsreis. Ze stellen zich aan je voor en lichten een tip van de sluier op.

Luc Greven

Dolf van Veen

Alfons Timmerhuis

Luc Greven was onder meer schooldirecteur, opleider voor leerkrachten in het speciaal onderwijs, onderzoeker, wethouder en schrijver van onderwijsboeken. **Dolf van Veen** is bijzonder hoogleraar, orthopedagoog, werkte in de kinderscherming en kinder- en jeugdpsychiatrie en was hoofd van het Nutsseminarium voor Pedagogiek en – saillant detail – oprichter van de eerste ESAN-schoolleidersopleiding. Ook richtte hij met onderwijsorganisaties Verus en VOS/ABB een platform voor inclusiever onderwijs op. **Alfons Timmerhuis** startte als leerkracht en IB'er in het speciaal onderwijs, werkte bij het Seminarium voor Orthopedagogiek, was werkzaam voor Sardes en als bestuurder in het PO. Luc en Alfons begeleiden de bijeenkomsten van de kenniskring die moet leiden tot een publicatie, Dolf denkt mee over de aanpak en bronnenkeuze en fungeert voor Luc en Alfons als klankbord.

Vervolg op passend onderwijs

Uit onderzoek blijkt dat thuisnabij, inclusief onderwijs schooldirecteuren in toenemende mate bezighoudt. Wat verstaan we er eigenlijk onder? Luc: 'Thuisnabij en inclusief onderwijs voor alle kinderen – ongeacht fysieke of mentale beperkingen, ondersteuningsbehoefte of achtergrond – betekent onderwijs krijgen op een gewone basisschool in de buurt, zonder uitsluiting en met gelijke kansen voor ieder kind.' Dolf: 'Je kunt het zien als een vervolgstap op passend onderwijs. Bij passend onderwijs was er vooral aandacht voor arrangementen voor kinderen die een aangepast aanbod nodig hebben. Bij thuisnabij, inclusief onderwijs is de vraag: hoe geven we vorm en inhoud aan een onderwijsleeromgeving in buurtscholen waar in principe alle kinderen terecht kunnen en goed onderwijs krijgen, ook kinderen die speciale onderwijszorg en/of extra ondersteuning nodig hebben. Scholen voor iedereen dus, waar kinderen samen leren en opgroeien en die voorkomen dat sommige kinderen iedere dag twee keer met een busje tot soms wel anderhalf uur onderweg zijn van huis naar een speciale school en terug.'

Zoiets bereik je niet van de ene dag op de andere, aldus Alfons. 'Daar is een andere mindset, een andere manier van kijken voor nodig. Wij hebben daar geen traditie in. Samen met België en Duitsland is Nederland een van de landen waar relatief veel kinderen naar het speciaal onderwijs worden verwezen. Daar willen we vanaf. Scholen behoren een leeromgeving te zijn waar kinderen kunnen leren met elkaar te leren, te spelen en op te groeien.'

Wat levert thuisnabij, inclusief onderwijs ons als samenleving op? Luc: 'Allereerst een betere leeromgeving voor álle kinderen. Het is wetenschappelijk aangetoond dat kinderen die specifieke ondersteuning behoeven doorgaans gebaat zijn bij een zo regulier mogelijke omgeving. En zij niet alleen, álle kinderen profiteren van de aanwezigheid van kinderen met een bijzondere vraagstelling. Maar in Nederland hebben we geen inclusieve traditie. Als kinderen speciale aandacht nodig hebben, prima, maar dan wel graag in een speciale setting, zo was lange tijd de opvatting en praktijk. Want daar zijn de klassen klein en is de gewenste expertise en ondersteuning aanwezig. Maar deze apartstelling brengt ook nadelen met zich mee. Een kind dat op zijn achtste naar het speciaal onderwijs wordt verwezen, blijft vervolgens misschien wel tien jaar in die speciale setting. Inclusieve scholen zijn ook een bouwplaats voor een meer inclusieve samenleving.'

Schoolcultuur is de basis

Wat is er nodig voor een school om thuisnabij, inclusief onderwijs te bieden? Dolf: 'Goede ondersteuning en instructiekwiteit zijn van belang, maar het begint toch vooral met ja-zeggen tegen alle kinderen: je bent welkom bij ons op school. Een herbergzame, inclusieve schoolcultuur waarin alle kinderen gezien worden, mee kunnen doen en resultaten boeken.' Koudwatervrees is niet nodig, vindt hij. 'Scholen die zich oriënteren op thuisnabij, inclusief onderwijs hoor ik regelmatig zeggen 'het team is er nog niet klaar voor', 'de ouders willen niet' of 'het ontbreekt ons aan ondersteuning'. De ervaring leert echter dat scholen die al langer bezig zijn met inclusie amper nog weerstand ondervinden of tegenwerpingen krijgen. Ook niet van ouders van kinderen zonder beperkingen. Die zijn net zulke grote ambassadeurs van inclusief onderwijs als de andere ouders.'

Continu proces, voorbeeldscholen en gidslanden

Iedere kenniskring bundelt de kennis die is opgedaan en levert een overzichtsartikel op die voor alle schooldirecteuren en opleiders beschikbaar is. Hoe zou deze publicatie er in dit geval moeten uitzien? Moeten we denken aan een stappenplan om tot een thuisnabije, inclusieve school te komen? Alfons: 'Wij geloven niet in een blauwdruk voor thuisnabij, inclusief onderwijs. Elke school staat al ergens en iedere school maakt een ontwikkeling door die nauw verbonden is met de eigen context. De juiste vraag is: wat kan de vervolgstap voor mijn school zijn? Wij geloven ook niet in een eindstreep. Thuisnabij, inclusief onderwijs is een continu proces waar je aan moet blijven werken en waarin je nieuwe uitdagingen tegenkomt. Dat zie je ook in andere landen; het is nooit klaar.'

Hebben we in Nederland scholen die op het gebied van thuisnabij, inclusief onderwijs een voorbeeldrol vervullen? Alfons: 'Jazeker. Er zijn verschillende scholen die op dit punt een stevige ontwikkeling hebben doorgemaakt, bijvoorbeeld de Korenaar in Eindhoven, de Kroevendonk in Roosendaal en de School met de Bijbel in Noordeloos.' Dolf: 'Zeker, en in ons onderzoek kwamen we in bijvoorbeeld plattelandsgebieden en op eilanden ook veel scholen tegen met een hoog inclusief DNA-gehalte die zichzelf nog nooit een inclusieve school hadden genoemd.' Er zijn volgens hem ook diverse gidslanden. 'In Nederland kunnen we veel leren van aanpakken en leerervaringen in landen als Portugal, Estland, Australië, Canada en Malta, niet alleen voor de praktijk van het werken aan thuisnabij, inclusief onderwijs maar ook voor ondersteunend overheidsbeleid.'

Gevraagd: schooldirecteuren voor de kenniskring!

Dolf hoopt in de kenniskring op deelnemers van verschillende pluimage en van scholen in heel verschillende startposities. 'Denk aan schooldirecteuren van grote scholen uit het stedelijk gebied en schooldirecteuren van dorpsschooltjes die amper de opheffingsnorm halen. Die variatie is heel belangrijk bij het verkennen van de vragen, hindernissen en mogelijkheden die schooldirecteuren noemen bij het werken aan thuisnabij, inclusiever onderwijs. Die kunnen namelijk sterk van elkaar verschillen. Sowieso stel ik me voor dat we ons vooral laten leiden door de vragen die de schooldirecteuren inbrengen. Alfons vult aan: 'Precies, en als we een aantal thema's hebben, diepen we die samen met de deelnemende schooldirecteuren uit. Elke bijeenkomst een onderwerp. Daarbij kunnen we hun eigen ervaringen benutten en deze verbinden met inzichten elders en uit de literatuur.' Luc merkt nog op: 'We hopen toch vooral op schooldirecteuren die echt bezig zijn met thuisnabij, inclusief onderwijs en zich daarin verder willen verdiepen. Daarbij maakt het niet uit of ze nog helemaal aan het begin van het traject staan of al een spoor hebben gevonden en stappen vooruit hebben gezet. Ik hoop vooral op nieuwsgierige en leergierige schooldirecteuren die willen onderzoeken hoe ze met vraagstukken in de context van thuisnabij, inclusief onderwijs kunnen omgaan. Alfons: 'En het hoeven niet allemaal verklaarde voorstanders van thuisnabij, inclusief onderwijs te zijn. Ik zou het leuk vinden als er ook een scepticus tussen zit voor het tegenwicht, mits die openstaat voor andere inzichten.'

Kenniskring thuisnabij, inclusief onderwijs

- Start: najaar 2025, eventueel voorjaar 2026 (nader te bepalen o.b.v. inschrijvingen)
- Aantal plaatsen: 20
- Aantal bijeenkomsten: 8-10, in principe live op een centrale plek in Nederland.
- Totale tijdsinvestering: ca. 80 uur
- Kosten: geen inschrijfgeld
- Deelname kunt u inzetten voor uw herregistratie

Werkwijze

Deelnemers bepalen de richting, de frequentie van samenkomen en hebben veel invloed op de werkwijze en structuur. Doorgaans is de looptijd van een kenniskring 1-1,5 jaar. Meer informatie is te vinden op de website van het Schoolleidersregister PO. Het Schoolleidersregister PO stimuleert de ontwikkeling van individuele schooldirecteuren en van de beroepsgroep. Om de kennisbasis voor schooldirecteuren actueel te houden organiseert het Schoolleidersregister PO kenniskringen. De kenniskringen bundelen kennis op een bepaald thema en gieten dit in een handzame vorm, zodat schooldirecteuren die kennis kunnen gebruiken in hun beroepspraktijk.

Interesse in deelname aan deze kenniskring?

Stuur een e-mail naar info@schoolleidersregisterpo.nl of bel (030) 234 73 60.